

DİNLER TARİHİ

İNANÇ VE MİTOLOJİ ARAŞTIRMALARI DERGİSİ

HISTORY *of* RELIGIONS

JOURNAL FOR STUDIES OF BELIEF AND MYTHOLOGY

e-ISSN: 3023-8080

CİLT / VOLUME 2 | SAYI / ISSUE 1

NİSAN / APRIL 2025

Sahibi

Ankara Sosyal Bilimler Üniversitesi Adına Sahibi / Owner on Behalf of Social Sciences University of Ankara

Prof. Dr. Musa Kazım Arıcan

Rektör / Rector

0000-0001-7053-3214 / 025y36b60 / musakazim.arican@asbu.edu.tr

Editör / Editor

Prof. Dr. Ali Osman KURT – Ankara Sosyal Bilimler Üniversitesi – Ankara, Türkiye

0000-0003-1459-7832 / 025y36b60 / aliosman.kurt@asbu.edu.tr

Editör Yardımcıları / Co-editors

Prof. Dr. Mehmet ALICI – Ankara Sosyal Bilimler Üniversitesi – Ankara, Türkiye

0000-0002-9805-5768 / 025y36b60 / mehmet.alici@asbu.edu.tr

Doç. Dr. Şevket ÖZCAN – Ankara Sosyal Bilimler Üniversitesi – Ankara, Türkiye

0000-0002-9019-6507 / 025y36b60 / sevk.ozcan@asbu.edu.tr

Dr. Öğr. Üyesi Bilal PATACI – İstanbul Üniversitesi – İstanbul, Türkiye

0000-0001-8083-0407 / 03a5qrr21 / bilal.pataci@istanbul.edu.tr

Etik Editörü / Ethic Editor

Prof. Dr. Ahmet TÜRKAN – Necmettin Erbakan Üniversitesi – Konya, Türkiye

0000-0001-9788-5869 / 013s3zh21 / ahmet.turkan@erbakan.edu.tr

Periyot / Period

Yılda 2 Sayı (Nisan & Ekim) | Period: Biannually (April & October)

Yayın Dili / Publication Language

Türkçe & İngilizce / Turkish & English

Dizgi / Typesetting

Rabia KOCATAŞ

Yayıncı / Publisher

ASBÜ YAYINLARI

Ankara Sosyal Bilimler Üniversitesi, Hükümet Meydanı No:2, 06050, Ulus/Altındağ/Ankara

Tel:+90 312 596 44 44 – 45 Fax:+903123118600 PTT Kep:Asbü@hs01.kep.tr

Alan Editörleri / Section Editors

Doç. Dr. Tolga Savaş ALTINEL – Yalova Üniversitesi – Yalova, Türkiye

0000-0002-6383-6484 / 01x18ax09 / tsaltinel@yahoo.com

Doç. Dr. Emine BATTAL – Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi – Rize, Türkiye

0000-0001-6699-4237 / 0468j1635 / emine.battal@erdogan.edu.tr

Doç. Dr. Hesan Serra AKSEL DURMUŞ – Hitit Üniversitesi – Çorum, Türkiye

0000-0003-4584-4154 / 01x8m3269 / hesnaserraaksel@hitit.edu.tr

Doç. Dr. Halil TEMİZTÜRK – Tekirdağ Namık Kemal Üniversitesi – Tekirdağ, Türkiye

0000-0002-4564-5561 / 01a0mk874 / htemizturk@nku.edu.tr

Doç. Dr. İsmet TUNÇ – Şırnak Üniversitesi – Şırnak, Türkiye

0000-0002-4767-8412 / 01fcvk23 / tuncismet@gmail.com

Dr. Öğr. Üyesi Merve AR – Ondokuz Mayıs Üniversitesi – Samsun, Türkiye

0000-0002-8542-4624 / 028k5qw24 / mervear@omu.edu.tr

Dr. Öğr. Üyesi Yetkin KARAOĞLU – Ordu Üniversitesi – Ordu, Türkiye

0000-0002-5036-2590 / 04r0hn449 / yetkinkaraoglu@odu.edu.tr

Dr. Öğr. Üyesi Yunus KAYMAZ – Bingöl Üniversitesi – Bingöl, Türkiye

0000-0001-7270-3571 / 03hx84x94 / ykaymaz@bingol.edu.tr

Dr. Öğr. Üyesi Fatih MEMİÇ – Kırklareli Üniversitesi – Kırklareli, Türkiye

0000-0002-0932-3274 / 00jb0e673 / fatihmemic@klu.edu.tr

Dr. Öğr. Üyesi Arzu YILDIZ – Trabzon Üniversitesi – Trabzon, Türkiye

0000-0001-5286-1089 / 04mmwq306 / arzuyildiz@trabzon.edu.tr

Dr. Öğr. Üyesi Arif GÖREN – Muş Alparslan Üniversitesi – Muş, Türkiye

0000-0002-5222-6015 / 009axq942 / a.goren@alparslan.edu.tr

Kitap İnceleme Editörü / Book Review Editor

Doç. Dr. Musa Osman KARATOSUN – Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi – Ankara, Türkiye

0000-0002-0449-5851 / 05mskc574 / osman.karatosun@hbm.edu.tr

Arş. Gör. Merve YETİM – Cumhuriyet Üniversitesi – Sivas, Türkiye

0000-0002-3605-7602 / 04f81fm77 / merveyetim@cumhuriyet.edu.tr

Yayın Editörü / Publishing Editor

Arş. Gör. Rabia KOCATAŞ – Ankara Sosyal Bilimler Üniversitesi – Ankara, Türkiye

0000-0002-7052-7647 / 025y36b60 / rabia.kocatas@asbu.edu.tr

Yazım Editörü / Production Editor

Arş. Gör. Hayriye Özlem SÜRER – Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi – Ankara, Türkiye

0000-0002-1945-3937 / 05ryem72 / hayriyeozlemsurer@aybu.edu.tr

Dil Editörü / Language Editor

Arş. Gör. Dr. Esra ERDOĞAN ŞAMLIOĞLU – Ankara Sosyal Bilimler Üniversitesi – Ankara, Türkiye

0000-0003-2863-8797 / 025y36b60 / esra.erdogansamlioglu@asbu.edu.tr

Hazan AYDIN – Ankara Sosyal Bilimler Üniversitesi – Ankara, Türkiye

0000-0002-7328-0571 / hazanydn@gmail.com

Yayın Kurulu / Editorial Board

Prof. Dr. Mehmet ALICI – Ankara Sosyal Bilimler Üniversitesi – Ankara, Türkiye

0000-0002-9805-5768 / [025y36b60 / mehmet.alici@asbu.edu.tr](mailto:mehmet.alici@asbu.edu.tr)

Prof. Dr. Dursun Ali AYKIT – Marmara Üniversitesi – İstanbul, Türkiye

0000-0002-0109-2141 / [02kswqa67 / aykit@yahoo.com](mailto:aykit@yahoo.com)

Prof. Dr. Bekir Zakir ÇOBAN – Ege Üniversitesi – İzmir, Türkiye

0000-0002-2421-5300 / [02eaafc18 / bekir.coban@ege.edu.tr](mailto:bekir.coban@ege.edu.tr)

Prof. Dr. Salime Leyla GÜRKAN – İstanbul 29 Mayıs Üniversitesi – İstanbul, Türkiye

0000-0003-3396-4079 / [014bh1q35 / slgurkan@29mayis.edu.tr](mailto:slgurkan@29mayis.edu.tr)

Prof. Dr. Ali Osman KURT – Ankara Sosyal Bilimler Üniversitesi – Ankara, Türkiye

0000-0003-1459-7832 / [025y36b60 / aliosman.kurt@asbu.edu.tr](mailto:aliosman.kurt@asbu.edu.tr)

Prof. Dr. Muhammet TARAKÇI – Uludağ Üniversitesi – Bursa, Türkiye

0000-0002-9547-7535 / [03tg3eb07 / mtarakci@uludag.edu.tr](mailto:mtarakci@uludag.edu.tr)

Prof. Dr. Süleyman TURAN – Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi – Rize, Türkiye

0000-0002-3731-2986 / [0468jl635 / suleyman.turan@erdogan.edu.tr](mailto:suleyman.turan@erdogan.edu.tr)

Prof. Dr. Zafer DUYGU – Dokuz Eylül Üniversitesi – İzmir, Türkiye

0000-0002-8762-9850 / [00dbd8b73 / zaferduygu.zd@gmail.com](mailto:zaferduygu.zd@gmail.com)

Prof. Dr. Cemil KUTLUTÜRK – Ankara Üniversitesi – Ankara, Türkiye

0000-0003-1946-8685 / [01wntqw50 / ckutluturk@ankara.edu.tr](mailto:ckutluturk@ankara.edu.tr)

Doç. Dr. Şevket ÖZCAN – Ankara Sosyal Bilimler Üniversitesi – Ankara, Türkiye

0000-0002-9019-6507 / [025y36b60 / sevket.ozcan@asbu.edu.tr](mailto:sevket.ozcan@asbu.edu.tr)

Doç. Dr. Halil İbrahim ŞENAVCU – İzmir Katip Çelebi Üniversitesi – İzmir, Türkiye

0000-0003-2096-3093 / [024nx4843 / halilibrahim.senavcu@ikcu.edu.tr](mailto:halilibrahim.senavcu@ikcu.edu.tr)

Doç. Dr. Bilal TOPRAK – Düzce Üniversitesi – Düzce, Türkiye

0000-0001-8039-2128 / [04175wc52 / balaltoprak@duzce.edu.tr](mailto:balaltoprak@duzce.edu.tr)

Dr. Öğr. Üyesi Bilal PATACI – İstanbul Üniversitesi – İstanbul, Türkiye

0000-0001-8083-0407 / [03a5qrr21 / bilal.pataci@istanbul.edu.tr](mailto:bilal.pataci@istanbul.edu.tr)

*Soyadına ve ünvana göre alfabetik sıralanmıştır.

Dinler Tarihi İnanç ve Mitoloji Araştırmaları Dergisi yılda iki sayı olarak (Nisan ve Ekim) yayımlanan **ulusal, çift taraflı kör hakemli ve açık erişimli bilimsel** bir dergidir. Dergide yayımlanan yazıların bilimsel ve hukuki sorumluluğu yazarlarına aittir. Yayımlı dili Türkçe ve İngilizcedir. Yazıların yayımlanıp yayımlanmamasından yayın kurulu sorumludur. Yazarlar dergide yayımlanan çalışmalarının telif hakkına sahiptirler ve çalışmaları **CC BY-NC 4.0** lisansı altında yayımlanmaktadır.

History of Religions: Journal for Studies of Belief and Mythology is a scholarly, **national, double-blind reviewed, and open-access** journal published biannually (April and October). Authors bear scientific and legal responsibility for their published articles. The publication languages of the journal are Turkish and English. The Editorial Board have all the responsibility and authority to accept or decline the articles. Authors publishing with the journal retain the copyright to their work licensed under the **CC BY-NC 4.0**.

İçindekiler | Contents

Editörden / From Editor

Araştırma Makaleleri / Research Articles

1-23 | Abdullah ALTUNCU

Levililer 16'da Yer Alan Azazel (Günah Keçisi) İfadesi Üzerine Bir İnceleme

A Study on the Expression of Azazel (Scapegoat) in Leviticus

25-45 | Emine YÜKSEL

Hıristiyan Dualarında İsa ve Meryem'in Şefaati

The Intercession of Jesus and Mary in Christian Prayers

47-56 | Fatma TUNCER

Yetkin Karaoğlu, Japon Yeni Dini Hareketleri: Tanımı, Dini-Fenomenolojik Tarihi, Ortaya Çıkış Nedenleri ve Karakteristik Özellikleri

Yetkin Karaoğlu, "Japanese New Religious Movements, Definitions, Religious Phenomenological History, Reasons for Their Emergence and Characteristic Features

57-63 | Feyza Fatma SOYLU

Yasin İpek, Yeni Bir Dini Hareket Olarak Satanizm ve Türkiye'de Satanistler

Yasin İpek, Satanism as a New Religious Movement and Satanists in Turkey

Editörden

Değerli Okuyucular,

Dinler Tarihi Dergisi'nin üçüncü sayısını siz değerli okurlarımızla buluşturmaktan mutluluk duyuyoruz. Bu sayımızda biri özgün, biri lisansüstü tezden üretilmiş olmak üzere iki araştırma makalesi ile bir kitap kritiği ve bir kitap tanıtımı yer almaktadır.

Sayının ilk makalesinde Abdullah Altuncu, Tevrat'ın Levililer kitabında geçen ve Yom Kipur ritüelinde önemli bir yer tutan “Azazel’e gönderilen keçi” uygulamasını çok yönlü bir bakış açısıyla incelemektedir. Yazar, bu ritüelin tarihsel ve kültürel kökenlerini ortaya koyarken Azazel kavramının zamanla geçirdiği anlam değişimlerini Yahudi literatürü ve apokrif metinler ışığında ele almaktadır. kötülüğü uzaklaştırdığına inanılan nesnelere (Apotropeik) kurulan bağlantılar, makalenin dinler tarihi açısından dikkat çekici bir zemin oluşturmasını sağlamaktadır.

Emine Yüksel tarafından kaleme alınan ikinci makale, Hristiyan dua pratiklerinde İsa ve Meryem'in şefaat rollerine odaklanmaktadır. Çalışma, dualarda bu iki figürün nasıl bir aracı/kurtarıcı konumunda yer aldığını ortaya koyarken Hristiyanlıkta kurtuluş düşüncesiyle doğrudan ilişkili olan şefaat inancının bireysel ve toplu ibadetlerdeki etkisine işaret etmektedir.

Fatma Tuncer'in yazdığı kitap değerlendirmesi, Yetkin Karaoğlu'nun Japon Yeni Dini Hareketleri üzerine hazırladığı kapsamlı eserini konu edinmektedir. Eserin, sadece dinler tarihi değil, aynı zamanda din sosyolojisi ve din antropolojisi gibi disiplinler açısından da dikkate değer bir kaynak olduğu vurgulanmaktadır.

Sayının son yazısında ise Feyza Fatma Soylu, Yasin İpek'in “Yeni Bir Dini Hareket Olarak Satanizm ve Türkiye’de Satanistler” adlı kitabını tanıtmakta; eserin konusunu, önemli başlıklarını ve alana katkısını ele almaktadır.

Bu sayımızda klasik metin yorumlarıyla tarihsel bir derinlik sunarken, güncel dini hareketlere dair akademik değerlendirmelerle günümüzün dinî çeşitliliğine de ışık tutmayı amaçladık. Dinler tarihi disiplinine katkı sunacağına inandığımız bu yazıların ilgiyle karşılanmasını temenni eder, katkı sunan yazarlarımıza ve değerli okuyucularımıza teşekkür ederiz.

Yeni sayılarda buluşmak dileğiyle. Keyifli okumalar dilerim.

Prof. Dr. Ali Osman KURT

Editör

From Editor

Dear Readers,

We are pleased to present to you the third issue of the Journal of the History of Religions. In this issue, you will find two research articles—one original and one derived from a graduate thesis—alongside a book review and a book introduction.

In the first article, Abdullah Altuncu offers a comprehensive examination of the ritual of the “goat sent to Azazel,” a significant element in the Yom Kippur tradition as described in the Book of Leviticus. The author explores the historical and cultural roots of this ritual, analyzing the evolving interpretations of the term Azazel within Jewish literature and apocryphal texts. The connections drawn with apotropaic practices in the ancient Near East provide a compelling foundation for the article from the perspective of religious history.

The second article, written by Emine Yüksel, focuses on the intercessory roles of Jesus and Mary in Christian prayer practices. The study highlights how these figures are positioned as mediators/saviors within prayers, and examines the impact of the belief in intercession—closely tied to the Christian concept of salvation—on both individual and communal worship.

Fatma Tuncer contributes a book review of Yetkin Karaoğlu’s comprehensive work on Japanese New Religious Movements. The review emphasizes that the book is a valuable resource not only for the study of religious history but also for disciplines such as the sociology and anthropology of religion.

In the final piece of this issue, Feyza Fatma Soylu introduces Yasin İpek’s book Satanism as a New Religious Movement and Satanists in Turkey, outlining its core themes and scholarly contribution. The work provides an in-depth look at the phenomenon of Satanism from historical, sociological, and theological perspectives, with a particular focus on its development and perception in Turkey.

In this issue, we aim to offer both historical depth through classical text analyses and insight into contemporary religious diversity through academic evaluations of modern movements. We hope that these contributions will be of value to the field of the history of religions and will be met with interest by our readers.

We extend our sincere thanks to the authors and to our esteemed readers. Looking forward to meeting you in future issues.

Wishing you an enjoyable reading experience.

Prof. Dr. Ali Osman KURT

Editor